

Eesti Panga 2022. aasta süsiniku jalajälg

juuni 2023

Analüüsi eesmärk oli arvutada Eesti Panga 2022. aasta süsiniku jalajälg

Käesolev töö keskendub Eesti Panga (EP) kliimamõju arvutamisele (mõjualad 1, 2 ja 3).

Süsiniku jalajälje aruandlusperiood on **01. jaanuar 2022 kuni 31. detsember 2022.**

Süsiniku jalajälg on väljendatud tonn süsinikdioksiidi ekvivalendina (**t CO₂-ekv**).

Mõisted ja metoodika

Mõisted

Kasvuhoonegaasid (KHG) – atmosfääris olevad gaasid, mis neelavad soojuskiirgust ja põhjustavad kasvuhooneefekti. Nendeks on süsinikdioksiid (CO₂), metaan (CH₄), dilämmastikoksiid (N₂O), fluorosüsivesiniku ühendid (HFC), perfluorosüsiniiku ühendid (PFC), väävelheksafluoriid (SF₆) ja lämmastiktrifluoriid (NF₃).

Kasvuhooneefekt – kasvuhoonegaaside tekitatud fenomen, mis soojendab Maa pinna lähedast atmosfääri (troposfääri). Ilma loomuliku kasvuhooneefektita oleks temperatuur alla nulli. Inimtegevus on kasvuhooneefekti aga märkimisväärselt võimendanud ning see põhjustab globaalset soojenemist ja kliimamuutusi.

Süsiniku jalajälg – kvantitatiivselt väljendatud kasvuhoonegaaside heite koguhulk (mõõdetuna CO₂-ekvivalentides), mis tekib ettevõtte/organisatsiooni vm üksuse tegevuse tagajärjel. Siin raportis väljendatud ka kui kliimamõju.

CO₂-ekvivalent (CO₂-ekv) – süsiniku jalajälje mõõtühik, mis peegeldab kasvuhoonegaaside erinevat potentsiaali globaalse soojenemise tekitamisel väljendatuna CO₂ ekvivalendis.

Emissioonifaktor (eriheitetegur) – on suhtarv, mis väljendab eralduva kasvuhoonegaasi kogust teatud inimtegevuse valdkonnas toimeühiku kohta (nt 0,173 kg CO₂-ekv diiselautoga läbitud ühe kilomeetri kohta).

Globaalse soojenemise potentsiaal (GWP, global warming potential) – näitab, mitu korda on soojusenergia absorbeerumise võime poolest muu kasvuhoonegaasi üks molekul tugevam kui süsinikdioksiidi molekul.

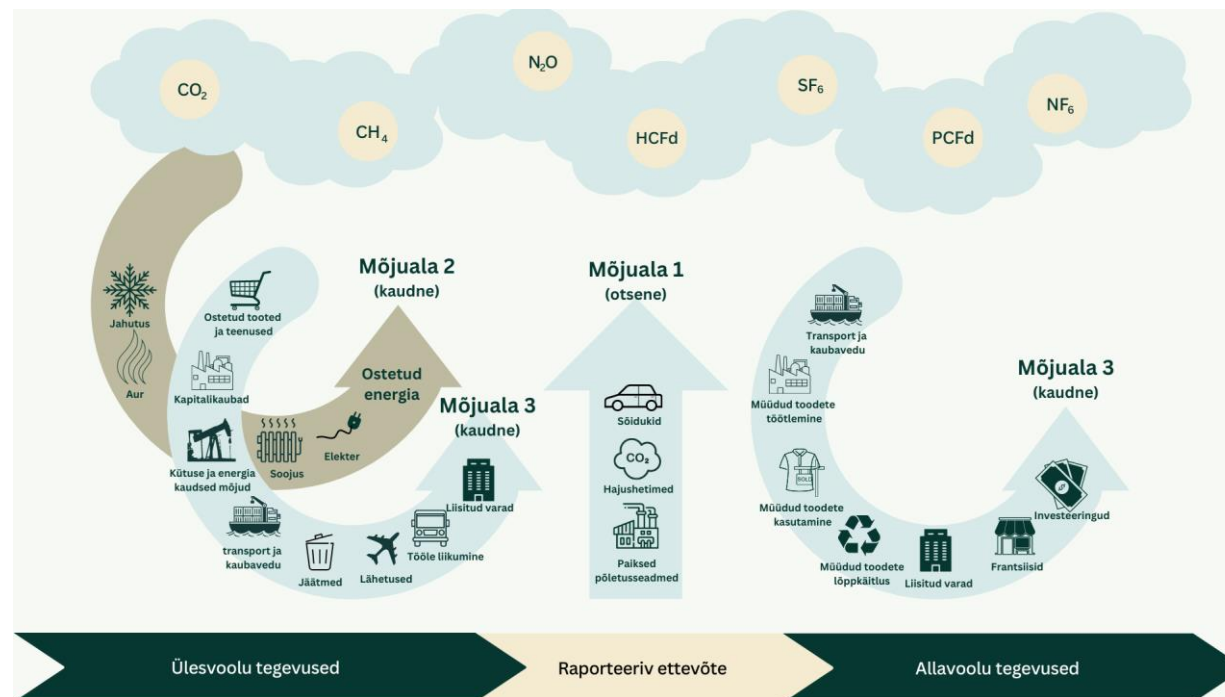
Kasvuhoonegaas	GWP
CO ₂	1
CH ₄	27,9
N ₂ O	273
HFC ühendid	124 – 16200
PFC ühendid	7390 – 17700
SF ₆	25200
NF ₃	17400

Greenhouse Gas Protocol

Eesti Panga kasvuhoonegaaside jalajälg on arvutatud järgides rahvusvaheliselt tunnustatud ja enimkasutatud kasvuhoonegaaside raporteerimise standardit „**Greenhouse Gas Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard**“. Standard hõlmab seitsme kasvuhoonegaasi heitkoguste hindamist – süsinikdioksiid (CO_2), metaan (CH_4), diämmastikoksiid (N_2O), fluorosüsiniku ühendid (HFC), perfluorosüsiniku ühendid (PFC), väävelheksafluoriid (SF_6) ja lämmastiktrifluoriid (NF_3).

Standard jaotab ettevõtte tegevusega kaasnevad kasvuhoonegaaside heited **kolme skooopi ehk mõjualasse**:

- Mõjuala 1** Otsesed heited ettevõtte poolt omatud või kontrollitud allikatest
- Mõjuala 2** Sisseostetud energiaga seonduvad kaudsed heited
- Mõjuala 3** Kõik muud kaudsed heited, mis tekivad kogu väärtusahela lõikes

Kasvuhoonegaaside emissioonide mõjualad vastavalt GHG Protocoli standardile.

Süsteemi piirid

- Eesti Panga jalajälje hindamisel ja raporteerimisel on lähtunud **tegevuskontrolli põhimõttest** (ingl k. *operational control*). See tähendab, et arvestatakse kõiki KHG heiteid, mis tulenevad allikatest/tegevustest, mille üle on Eesti Pangal kontroll.
- Tegevuskontroll on kõige sagedamini kasutatav organisatsiooni piiride määratlemise lähenemisviis. Selle järgi on vastutus emissioonide eest sellel osapoolel, kes on kõige paremas positsioonis nende vähendamiseks.
- Süsiniku jalajälje arvutuskäiku on hõlmatud sularaha ja meenetoodete tellimine ja kontori tegevus **mõjualade 1-3 ulatuses**.

Mõjude jaotus Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni vahel

Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni kontoriruumid asuvad samas majas, mistõttu jaotati mitmed mõjuallikad vastavalt organisatsiooni ruutmeetrite, töötajate arvu proportsiooni või emissiooniallika tekke/tarbimise järgi. Lisaks omab Eesti Pank Maardu mõisa kinnistut, mille mõjusid samuti Eesti Panga alla arvestati.

Eesti Panga süsiniku jalajälje arvutus hõlmab:

Mõjuala 1 – otsesed emissioonid

- Sõidukid
- Paiksed põletusseadmed (nt tagavarageneraatorid)

Mõjuala 2 – kaudsed emissioonid

- Sisseostetud elektri- ja soojusenergia

Mõjuala 3 – tarneahelast tulenevad emissioonid

- Mõjualade 1 ja 2 kaudsed mõjud (nt kütuste tootmine ja võrgukadu)
- Sularaha ja meenetooted
- Sisseostetud pakkematerjalid ja trükised
- Sisseostetud kontoritarbed ja – tehnika
- Sisseostetud puhastusvahendid ja isikukaitsevahendid
- Veekulu
- Jäätmekäitlus
- Ärireisid
- Töötajate tööle-koju liikumine ja kodukontor

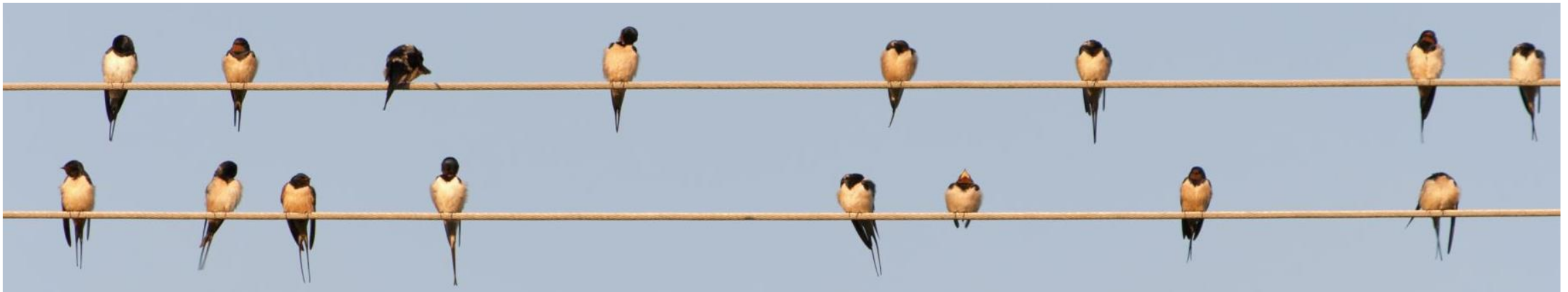
Mõjualadest väljaspool raporteerimine (1/2)

Lisaks tulemustele on raportis välja toodud ka kaks n-ö mõjualavälist arvutust: **asukohapõhine elektrienergia** ning **biogeenne süsinik**. Asukohapõhise elektrienergia ning biogeenne süsiniku näitamine tuleneb GHG Protocol standardi juhistest.

Elektrienergia arvutamise meetodikad

Kasvuhoonegaaside raporteerimise standardi järgi tuleb energia tarbest tulenevaid emissioone (mõjuala 2) raporteerida kahe arvutusmeetodi alusel: asukohapõhine ja turupõhine. Turupõhine meetod kajastab elektrienergia heitkoguseid, mis on seotud organisatsiooni poolt tehtud valikutega elektriturul (näiteks kui on valitud taastuvenergia pakett). Asukohapõhine meetod väljendab elektrienergiatootmise keskmisi emissioone kindlas piirkonnas, hoolimata sellest, kas elektri tarbimine kompenseeritakse taastuvenergia sertifikaatidega. Standardi järgi kahekordse raporteerimise eesmärk on tagada kasvuhoonegaaside aruandluse järjepidevus ja võrreldavus, kuna see aitab paremini välja tuua suundumusi ja muutusi organisatsiooni energiakasutuses. Seejuures meetodite tulemusi ei liideta.

Eesti Panga tulemusraportis arvestatakse tervikliku süsiniku jalajälje raporteerimisel turupõhise arvutusmeetodika tulemust ning asukohapõhine tulemus on eraldi välja toodud.

Mõjualadest väljaspool raporteerimine (2/2)

Biogeenne süsinik

Mõjualadest väljaspool tuleb raporteerida biogeenseid CO₂ heiteid, mis tekivad biomassi ja biokütuste põletamisel. Biogeensete kütuste CO₂ heidet arvestatakse kokkuleppe kohaselt netonullina, sest et nad seovad oma eluea jooksul samas koguses süsihappegaasi kui nad põletamisel ka õhku heidavad. Seega raporteeritakse mõjualades 1 ja 2 biogeenseid allikaid null CO₂ heitega. Küll aga peaks biogeensete allikate põhiste kütuste, sh biomassist toodetud elektri, CO₂ väärtus olema dokumenteeritud mõjualadest väljaspool, et tagada tekkinud heitkoguste täielik arvestamine.

Eesti Panga biogeenne süsiniku heide tekib taastuvelektri ostmisel, mis päritolutunnistuse järgi on toodetud biomassist. Biogeenne süsiniku heide on mõjuala 2 all raportis eraldi välja toodud.

Töötajate töö ja elukoha vahelise logistika arvutamise meetodika

Eesti Panga töötajate igapäevasest kontorisse sõidust tulenevate emissioonide ligikaudseks hindamiseks viidi töötajate seas läbi veebiküsitlus, milles paluti täpsustada:

- millist transpordivahendit/-vahendeid tavalisel tööpäeval kasutatakse;
- mitu kilomeetrit tavapärasel tööpäeval kodust kontorisse liikumiseks läbitakse (arvestades otseteed, ilma võimalike vahepeatusteta, nt paluti mitte arvestada seda, kui töötaja sama sõidu vältel ka oma lapsi kooli või lasteaeda viib).

Kui vastaja kombineeris tavalisel tööpäeval erinevaid transpordivahendeid (nt rongiga linna ja linnas bussiga edasi), siis paluti valida mitu vastusevarianti ja iga variandi puhul vastav kilomeetrite arv täpsustada.

Töötajatel paluti märkida, mitmel päeval nädalas tüüpiliselt sellist liikumisviisi kasutati. See võimaldas teha täpsustusi, kui a) töötaja kasutas erinevaid transpordiviise nädala lõikes eri päevadel; b) töötaja töötas mingi osa nädalast kodukontoris.

Kokku vastas küsitlusele 159 Eesti Panga töötajat, kelle vastuste alusel arvutati ühe töötaja keskmine CO₂-ekv heide. Saadud keskmist tulemust laiendati töötajatele, kes küsitlusele ei vastanud. Tulemustes ei arvestatud uute töötajate vastuseid, kes liitusid Eesti Pangaga 2023. aastal.

Kodukontori kasutamise kliimamõjude arvutamise meetodika

Kodukontori kasutamisest tulenevate heidete hindamiseks viidi samuti töötajate seas läbi veebiküsitluse, milles paluti vastata:

- hinnanguliselt kui palju töötati kodukontoris;
- milliseid IT seadmeid selleks kasutati;
- kas kodukontoris viibimise ajal köeti/jahutati kodu täiendavalt.

Kokku vastas küsitlusele 153 Eesti Panga töötajat, kelle vastuste alusel arvutati ühe töötaja keskmine CO₂-ekv heide. Saadud keskmist tulemust laiendati töötajatele, kes küsitlusele ei vastanud. Tulemustes ei arvestatud uute töötajate vastuseid, kes liitusid Eesti Pangaga 2023. aastal.

Sularaha arvutamise metoodika

Eesti Panga mõjuala 3 ehk tarneahela kaudseteks mõjudeks loeti ka 2022. aastal tellitud **käibemündid, pangatähed, meenemündid** jm tooted. Kuna sularaha tarned võivad eri aastatel olla varieeruvad, siis vaatame sularaha ja kontoritegevuste süsiniku jalajälje mõju nende parema võrreldavuse huvides eraldi.

Käibemündid

2022. aastal tarniti Leedu, Slovakkia, Soome ja Portugali rahapajadest kokku 132,2 t käibemünste ja sente. Täiendavaid tootmisandmeid küsiti iga riigi rahapajalt ja Eesti Pangalt saadi pakendi ning transpordi kohta käiv informatsioon.

Pangatähed

2022. aastal tarniti Eesti Panka euro pangatähti kokku 22,0 t, mis pärinesid eurosüsteemi tsentraalsetest varudest. Pangatähtede tootmise kliimamõju leiti teaduskirjandusest ja Eesti Pangalt saadi pakendi ja transpordi kohta käiv informatsioon.

Meenemündid

Meenemünste ja teisi meenetooteid telliti kokku 1,5 t, mis tarniti Portugalist, Poolast ja Leedust. Täiendavaid tootmisandmeid küsiti iga riigi tootjatelt ja Eesti Pangalt saadi pakendi ning transpordi kohta käiv informatsioon.

Eesti Panga tulemused

Eesti Panga 2022. aasta süsiniku jalajälg koos sularaha ja meenetoodetega

Eesti Panga süsiniku jalajälg oli 2022. aastal kokku

2 097,8 tonni CO₂-ekvivalenti.

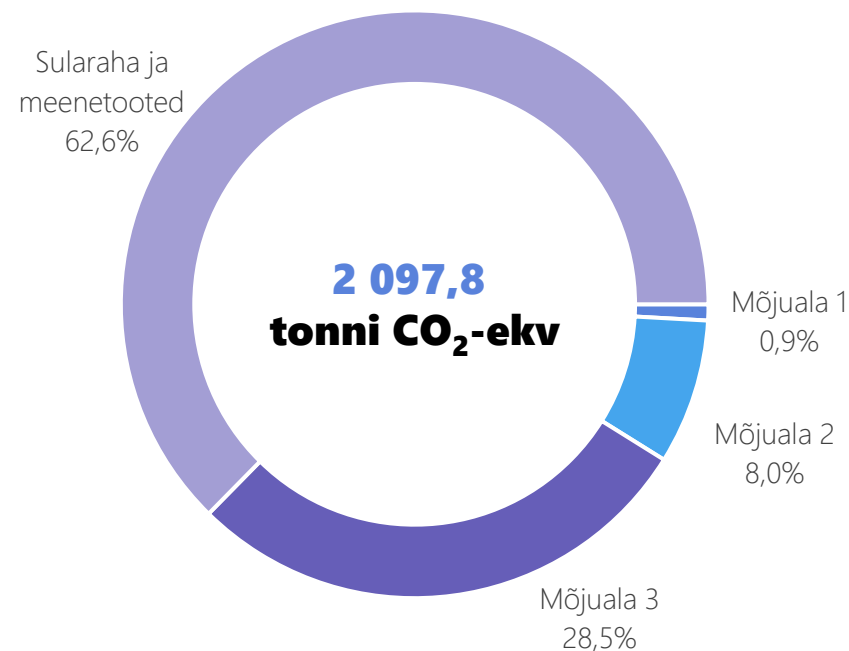
Mõjuala 1 moodustas 0,9% → **18,5** t CO₂-ekv

Mõjuala 2 moodustas 8,0% → **167,6** t CO₂-ekv

Mõjuala 3 moodustas 91,1% → **1 911,6** t CO₂-ekv

↳ **Sularaha ja meenetooted** (mõjuala 3) moodustas 62,6% → **1 313,8** t CO₂-ekv

Sularaha ja meenetooted moodustasid Eesti Panga väärtusahela süsiniku jalajäljest kõige suurema osa. Kuna aga sularaha ning meenemüntide hankimine varieerub igal aastal, on edasises tulemuste analüüsis mõjuala 3 alt sularaha ning meenemündid välja võetud ning eraldiseisvalt analüüsitud. Sellisel juhul on ka Eesti Panga kliimamõju kontoritgevuse piirides iga-aastaselt paremini vaadeldav.

Eesti Panga 2022. aasta kontoritegevuse süsiniku jalajälg

Eesti Panga 2022. aasta süsiniku jalajälg kontori tegevuste piirides

(ilma sularahata)

Eesti Panga süsiniku jalajälg oli 2022. aastal kokku

784,0 tonni CO₂-ekvivalenti.

Mõjuala 1 moodustas 2,4% → **18,5** t CO₂-ekv

Mõjuala 2 moodustas 21,4% → **167,6** t CO₂-ekv

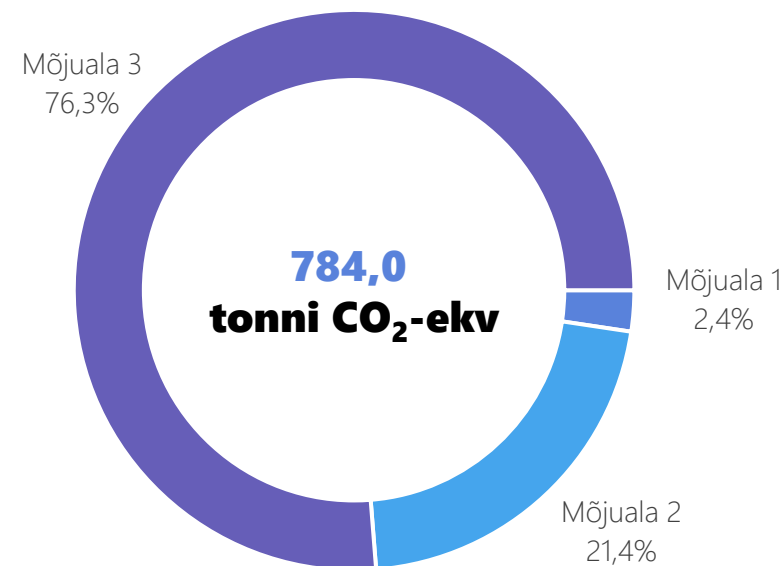
Mõjuala 3 moodustas 76,3% → **597,8** t CO₂-ekv

Kõige suuremad mõjutajad olid:

Kaudsed energia ja kütustega seotud mõjud (mõjuala 3), mis moodustas 29,8% kogu jalajäljest.

Ärireisid (mõjuala 3), mis moodustas 23,1% kogu jalajäljest.

Sisseostetud soojusenergia (mõjuala 2), mis moodustas 21,3% kogu jalajäljest.

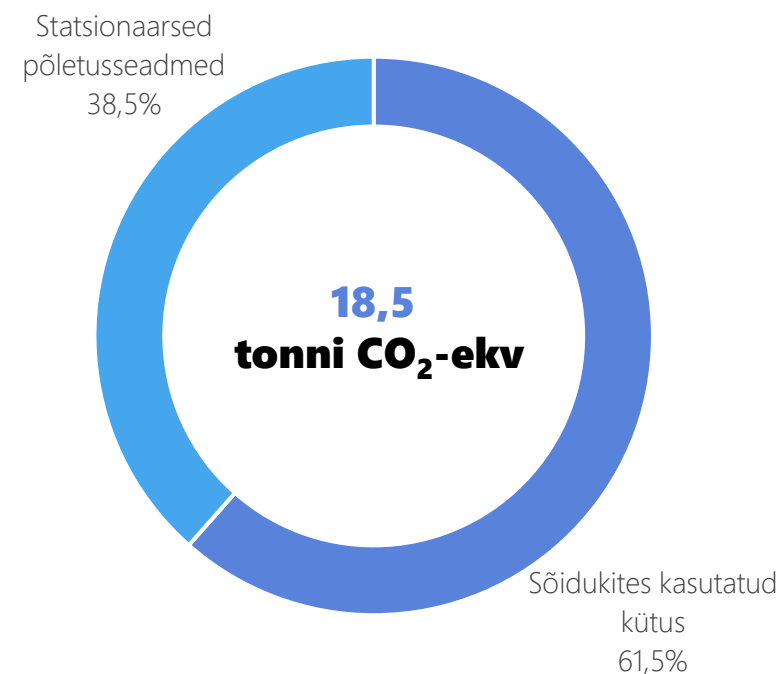
Mõjuala 1

Mõjuala 1 moodustas 2,4% Eesti Panga 2022. a süsiniku jalajäljest –
18,5 t CO₂-ekv.

Eesti Panga sõidukites kasutatud kütustest moodustas bensiin 20,8% ja diiseli 40,7% otsesest ehk mõjuala 1 heitest.

Samuti hankis Eesti Pank tagavarageneraatorite jaoks diiseli kütust, mis moodustas 38,5% otsesest heitest.

Kategooria	Emissiooniallikas	Väärtus	t CO ₂ -ekv
Sõidukites kasutatud kütus	Bensiin	1 708 liitrit	3,9
	Diiseli	2 856 liitrit	7,5
Stationsaarsed põletusseadmed	Diiseli	2 700 liitrit	7,1
Kokku			18,5

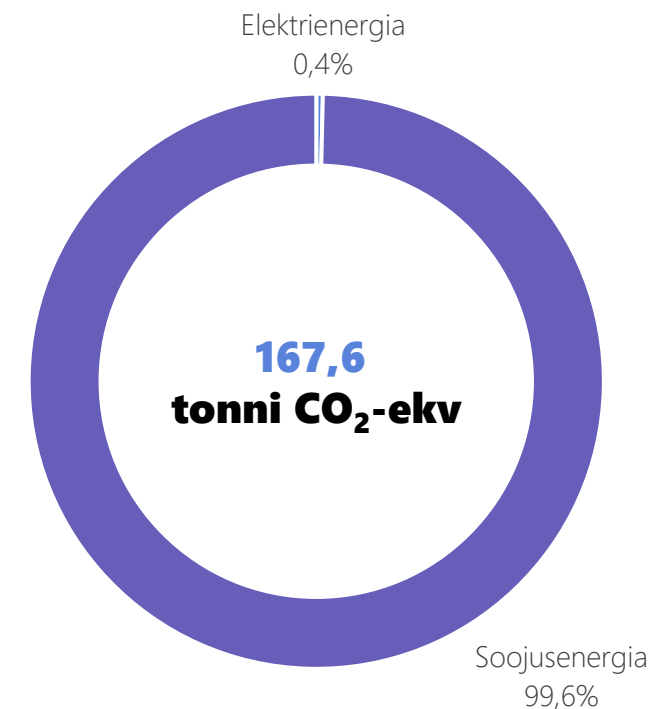
Mõjuala 2

Mõjuala 2 moodustas 21,4% Eesti Panga 2022. a süsiniku jalajäljest –
167,6 t CO₂-ekv.

Alates 2021. aastast on Eesti Pangal taastuenergia leping ja seetõttu on elektrienergia tarbimise heide nullilähedane. Taastuenergia päritolutunnistuse järgi osteti 2022. aastal biomassist toodetud taastuenergiat, mille puhul arvestatakse kliimamõju vaid puidu põletamisel tekkivast metaani (CH₄) ning lämmastikdioksiidi (N₂O) heitest. Biomassi põletamisega kaasnev biogeenne CO₂ heide on raporteeritud eraldi.

Elektrienergia hulka arvestati ka Maardu mõisa tarbimine (278,6 MWh).

Soojusenergia ehk kaugkütte tarbimine moodustas 99,6% kaudsetest (mõjuala 2) emissioonidest.

Kategooria	Emissiooniallikas	Väärtus	t CO ₂ -ekv
	Elektrienergia, turupõhine		0,6
Sisseostetud elektri- ja soojusenergia	biogeenne CO ₂ heide*	2 439,6 MWh	983,6*
	Elektrienergia, asukohapõhine**		1 467,9**
	Soojusenergia	1 331,2 MWh	167,0
Kokku			167,6

* Üldtulemus on arvestatud vaid CH₄ ja N₂O heitega ehk et biogeenset süsinikdioksiidi sisaldust üldtulemuste sisse ei arvestata (vt "Mõisted ja meetodika")

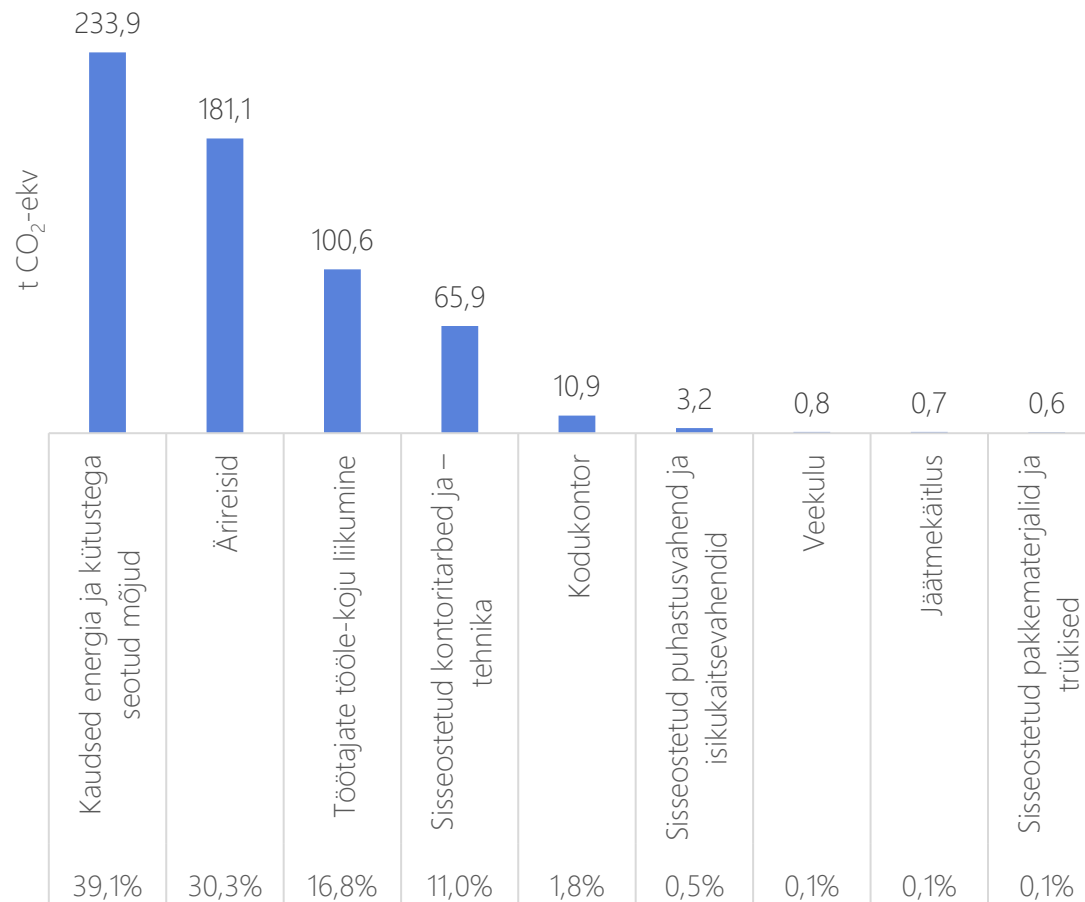
** Üldtulemus on arvestatud vaid turupõhist elektrienergia emissiooni (vt "Mõisted ja meetodika")

Mõjuala 3

Mõjuala 3 moodustas 76,3% Eesti Panga 2022. a süsiniku jalajäljest – **597,8** t CO₂-ekv.

Mõjuala 3 kõige suuremad mõjuallikad olid kaudsed energia ning kütustega seotud mõjud (39,1%) ning ärireisid (30,3%). Sellele järgnesid töötajate liikumine (16,8%), ostetud kontoritooted ja -tehnika (11,0%) ja töötajate kodukontori mõjud (1,8%). Kõik ülejäänud kategooriad moodustasid mõjuala 3 ehk tarneahela mõjudest kokku 0,9%.

Järgnevalt annab analüüs ülevaate mõjuala 3 suurematest mõjuallikatest.

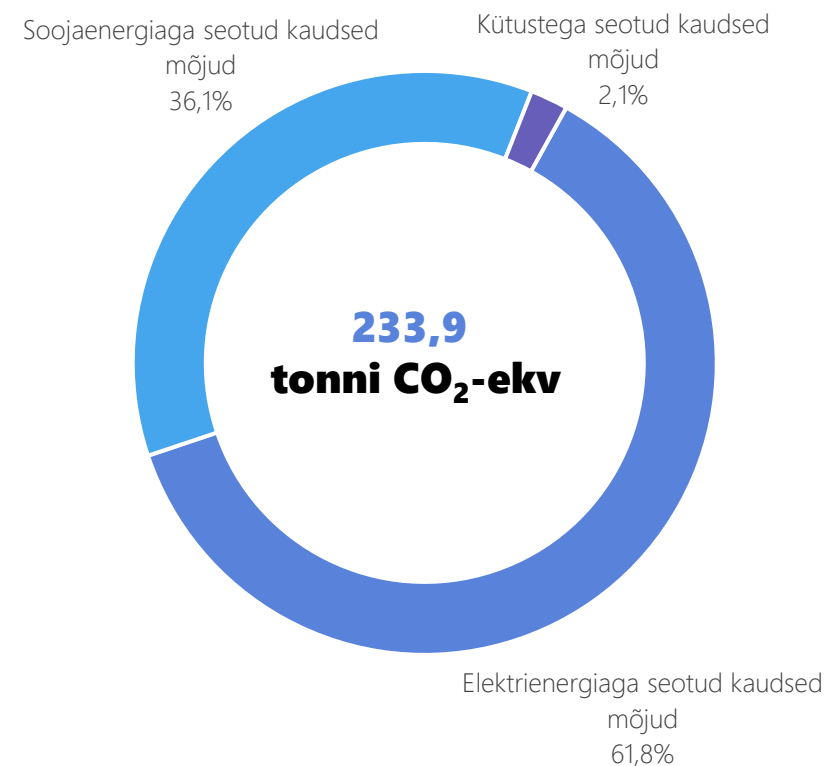

Kaudsed energia ja kütustega seotud mõjud

Eesti Panga kaudsed energia ja kütustega seotud mõjud moodustasid kokku **233,9** tonni CO₂-ekvivalenti, mis oli 29,8% kogu Eesti Panga süsiniku jalajäljest ning 39,1% mõjuala 3 emissioonidest.

Tegemist on võrgukadudega elektri- ja soojusenergia transpordil tootjast kliendini ning vastava energialiigi tootmisega seotud kaudsete mõjudega. Vastavalt Konkurentsiameti 2020. aasta andmetele olid elektrienergia võrgukaod 7,96%, mida täna kaetakse elektrienergia segajäägiga ehk et fossiilkütusepõhise elektrienergiaga. Samuti arvestati antud kategooria mõjude all auto ja tagavarageneraatorites kasutatud kütuste kaudsete mõjudega, mis tulenevad tooraine hankimisest, transpordist, kadudest ja töötlemisest lõpptooteni.

Emissiooniallikas	Väärtus	t CO ₂ -ekv
Elektrienergia võrgukadu	2 439,6 MWh	150,9
Soojusenergia võrgukaod	188 MWh	23,6
Soojusenergia hankimisega seotud kaudsed mõjud	1 520 MWh	54,9
Bensiiniga seotud kaudsed mõjud	1 708 liitrit	1,0
Diisliga seotud kaudsed mõjud	5 556 liitrit	3,5
Kokku		233,9

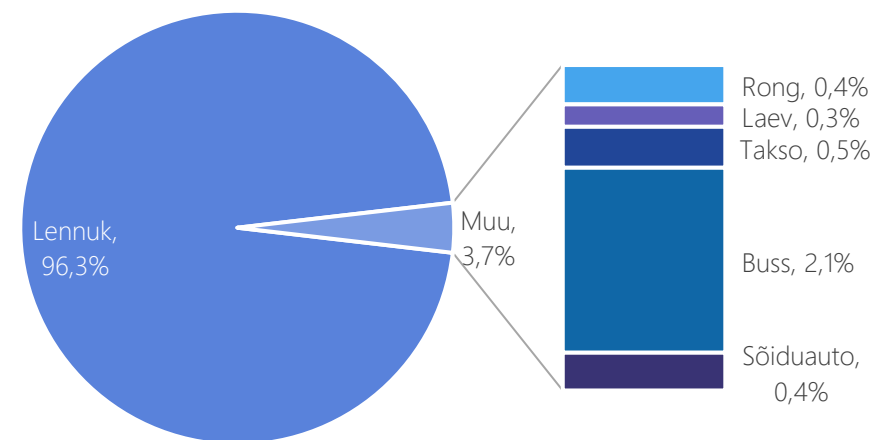
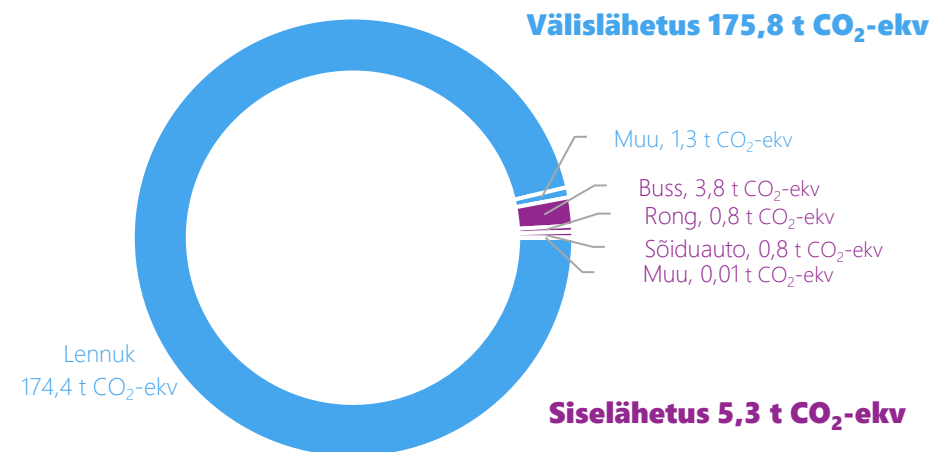
Ärireisid

Eesti Panga ärireiside mõjud moodustasid kokku **181,1** tonni CO₂-ekvivalenti, mis oli 23,1% kogu Eesti Panga süsiniku jalajäljest ning 30,3% mõjuala 3 emissioonidest.

Lennureisid moodustasid ärireiside kliimamõjust kokku 96,3% (174,4 t CO₂-ekv). Teised transpordiviisid (rong, laev, takso, buss ja sõiduauto) moodustasid kokku 3,7% (6,7 t CO₂-ekv).

Eesti Panga siselähetuste kliimamõju oli kokku 5,3 t CO₂-ekv, millest bussireisid moodustasid 70,6%, sellele järgnesid rongi (14,7%) ja isikliku sõiduautoga (14,7%) lähetused.

Välislähetuste kliimamõju oli kokku 175,8 t CO₂-ekv, millest 99,2% moodustasid lennureisid ja muud transpordivahendid oli kokku alla 1%.

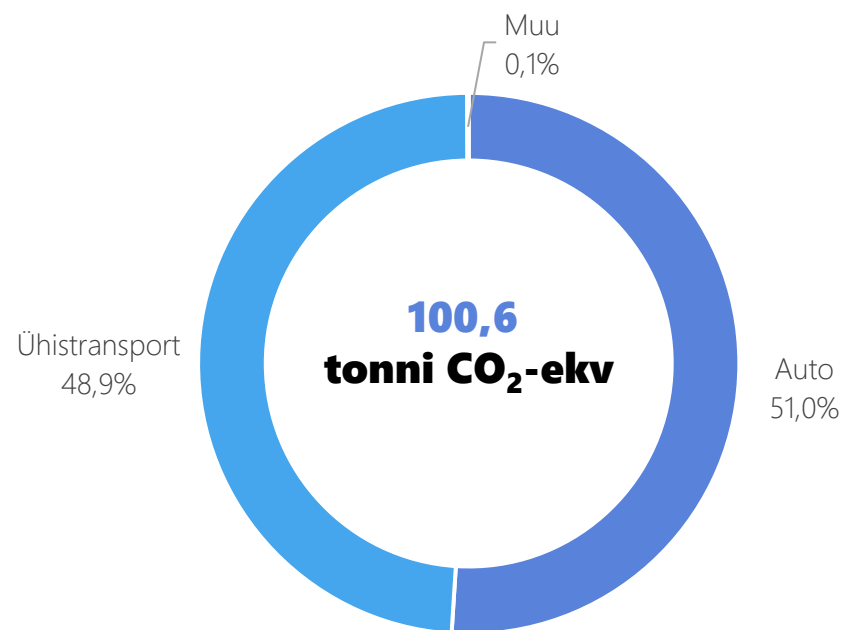
Emissiooniallikas	Väärtus	t CO ₂ -ekv
Lennuk	1 072 736 km	174,4
Buss	106 538 km	3,8
Rong	151 42 km	0,8
Takso	4 642 km	0,8
Sõiduauto	4 352 km	0,8
Laev	4 072 km	0,5
Kokku		181,1

Töötajate liikumine

Eesti Panga töötajate tööle-koju liikumise mõju moodustasi kokku **100,6** tonni CO₂-ekvivalenti, mis oli 12,8% kogu Eesti Panga süsiniku jalajäljest ning 16,8% mõjuala 3 emissioonidest.

Küsitlusel osales 159 Eesti Panga töötajat, mis on 67,4% Eesti Panga töötajatest (2022. aasta töötajate arvu põhjal). Tegemist on keskmise vastamismääraga, mis annab üsna hea ülevaate töötajate liikumisest.

Kategooria	Kõikide töötajate läbitud vahemaa	t CO ₂ ekv
Auto	294 746,4 km	51,3
Ühistransport	491 550,0 km	49,2
Muu	103 157,2 km	0,1
Kokku		100,6

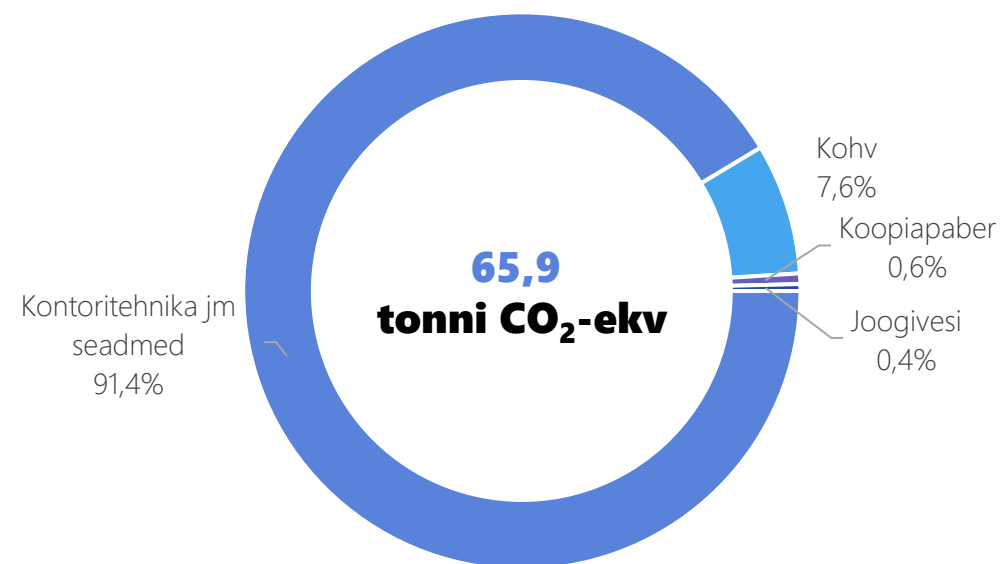

Kontoritooded ja -tehnika

Emissiooniallikas	Väärtus	t CO ₂ -ekv
Kontoritehnika jm seadmed	454 tk	60,2
Kohv	552 kg	5,0
Koopiapaper	699,1 kg	0,4
Joogivesi	4 631 liitrit	0,3
Kokku		65,9

Eesti Panga ostetud kontoritoodete ja -tehnika mõju moodustas kokku **65,9** tonni CO₂-ekvivalenti, mis oli 8,4% kogu Eesti Panga süsiniku jalajäljest ning 11,0% mõjuala 3 emissioonidest.

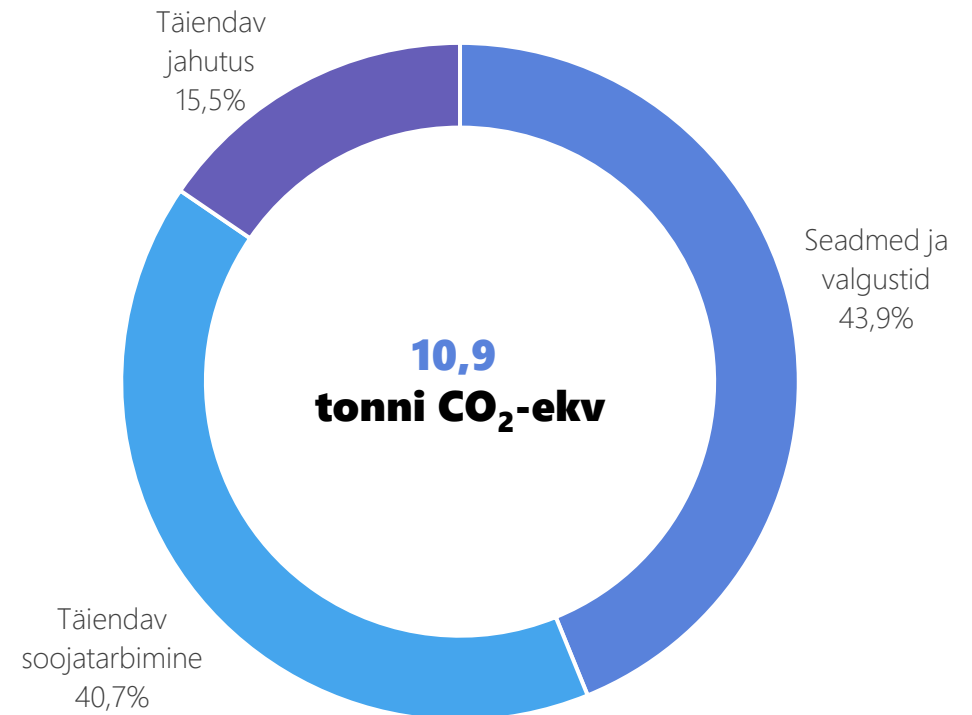
Kõige suuremad mõjuallikad olid monitorid ja sülearvutid, moodustades kokku 55,3 t CO₂-ekvivalenti.

Kodukontor

Eesti Panga töötajate kodukontoriga seotud mõjud moodustasid kokku **10,9** tonni CO₂-ekvivalenti, mis oli 1,4% kogu Eesti Panga süsiniku jalajäljest ning 1,8% mõjuala 3 emissioonidest.

153-st küsitlusele vastanust 119 töötajat ehk 77,8% kasutasid vähemalt mingi osa 2022. aastast kodukontorit. Kodukontori jalajäljest suurema osa moodustas seadmete ja valgustuse elektrikasutusest tulenev mõju 4,8 t CO₂-ekv ja täiendav soojatarbimine 4,4 t CO₂-ekv. Täiendavat jahutust kasutati kodukontoris vähem, selle mõju oli 1,7 t CO₂-ekv.

Eesti Panga 2022.aasta kontoritegevuse süsiniku intensiivsus

(ilma sularahata)

Eesti Panga 2022. aasta süsiniku jalajälg
784,0 tonni CO₂-ekv

0,06 t CO₂-ekv/m²

Siseterritooriumi pindala, sh Maardu mõis: 12 702 m²

3,3 t CO₂-ekv/in

Töötajate arv: 236 in

3,4 t CO₂-ekv/FTE

Töötajate arv: 229,4 FTE

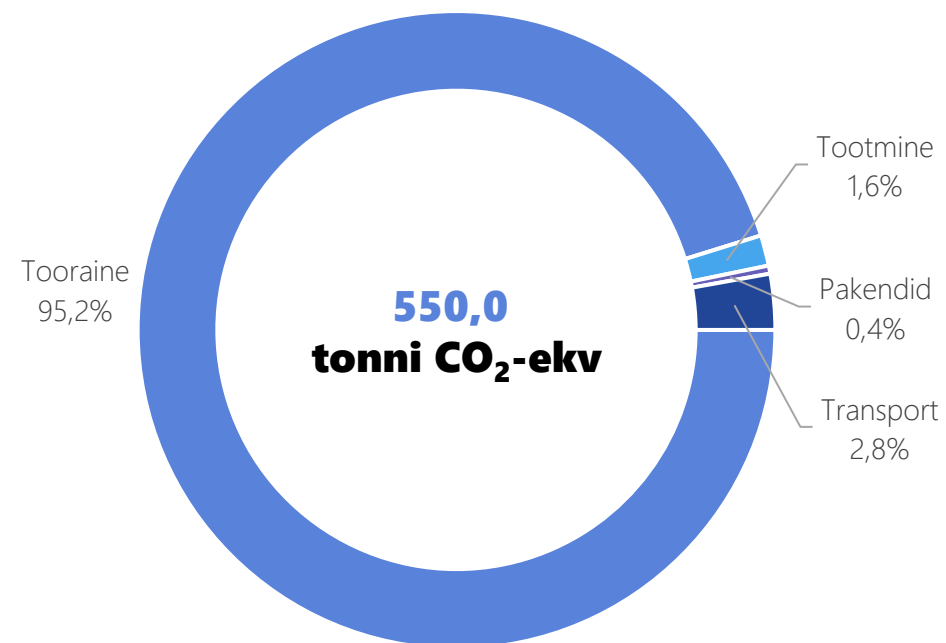
Eesti Panga 2022. aasta sularaha süsiniku jalajälg

Sularaha – käibemündid

Eesti Pank tarnis 2022. aastal kokku 132,2 tonni (28 761 000 tk) käibemünte, mis valmistati Leedu, Slovakkia, Soome ja Portugali rahapadades.

Käibemüntide kliimamõju kokku oli **550,0** tonni CO₂-ekvivalenti, mis moodustas 26,2% Eesti Panga kogu jalajäljest ning 28,8% mõjuala 3 emissioonidest. Käibemündid moodustasid 41,9% kogu sularaha ja meenetoodete emissioonidest.

Müntide kliimamõju suur erinevus tuleneb nende massist, kuid ka sellest, mis metallist münt koosneb. Näiteks on nikli või alumiiniumi tootmine ja töötlemine palju süsinikuintensiivsem protsess kui terase või tsingi oma. Seetõttu moodustas tooraine 2022. aastal tarnitud käibemüntide kliimamõjust 95,2%.

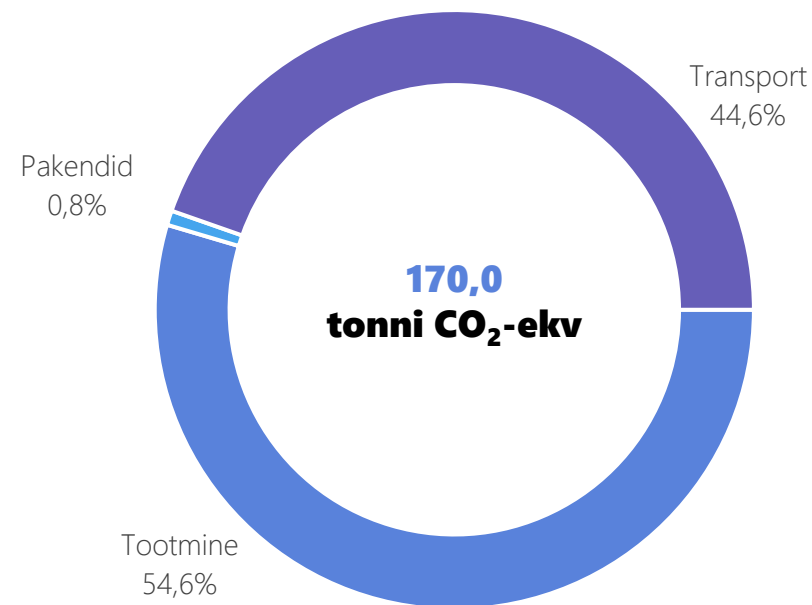
Sularaha – pangatähed

Eesti Pank tarnis 2022. aastal eurosüsteemi tsentraalsetest varudest 22,0 tonni (23 200 000 tk) kupüüre.

Pangatähtede kliimamõju kokku oli **170,0** tonni CO₂-ekvivalenti, mis moodustas 8,1% Eesti Panga kogu jalajäljest ning 8,9% mõjuala 3 emissioonidest. Pangatähed moodustasid 12,9% kogu sularaha ja meenetoodete emissioonidest.

Pangatähtede tootmise kliimamõju leiti käesoleva analüüsi jaoks teaduskirjandusest (Hollandi panga *De Nederlandsche Bank* 2018. aasta uuring), kuid pakendi ning transpordi heide arvatati vastavalt Eesti Panga antud andmetele. Transpordil on pangatähtede tarnimises suur osakaal, sest ühe pangatähe tootmise protsess ja toormaterjali kliimamõju ei ole nii suur kui näiteks käibemüntide metalli hankimise ja töötlemise puhul.

Pangatähtede analüüsis käsitleti paberraha ühtsena, seega ühikupõhist kliimamõju erisust ei tehtud.

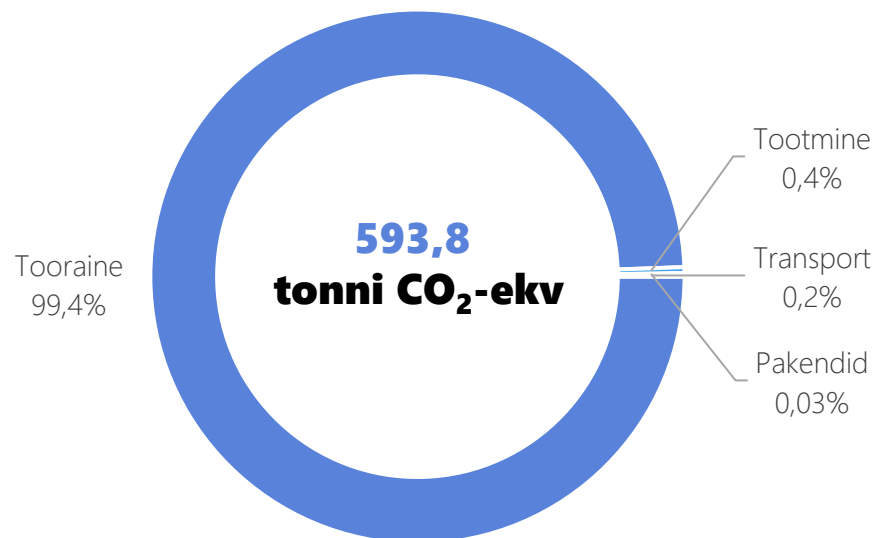

Meenemündid jm tooted

Eesti Pank tarnis 2022. aastal kokku 1,5 tonni meenemünte ja muid –tooteid, mis valmistati Portugalis, Poolas ja Leedus.

Erinevate meenetoodete kliimamõju kokku oli **593,8** tonni CO₂-ekvivalenti, mis moodustas 28,3% Eesti Panga kogu jalajäljest ning 31,1% mõjuala 3 emissioonidest. Meenemündid jm tooted moodustasid 45,2% kogu sularaha ja meenetoodete emissioonidest.

Kuldmüntide ja –plaatide suur kliimamõju tuleb kulla tootmise ja töötlemise süsinikuintenstiivselt protsessist.

Meene	Tarnitud kogus	t CO ₂ ekv	kg CO ₂ ekv /tk
Kuldmünt	3 000 tk (9,3 kg)	442,1	147
Kuldplaat	1 000 tk (3,1 kg)	149,2	149
Mündikaardid ja -voldikud	59 500 tk	2,4	0,04
Kokku		593,8	

Meenemüntide ühe tüki ühik on kilogramm CO₂-ekvivalentina, samas kui ühe käibemündi mõju on gramm CO₂-ekvivalentina. See 10 000 kordne erinevus ühe toote kliimamõjus tuleneb kulla kasutamisest, sest kulla väärindamine on oluliselt süsinikuintenstiivsem.

www.sustinere.ee